

Aftenmalkning

1 Da de havde tørret de sidste rester af meldypelsen op med en stump brød, og da moderen lige skulle til at tage af bordet, sagde Kristian: Jeg skulle ellers hilse fra Ibsen og sige, at han nok kom et smut i eftermiddag for at snakke med jer.

Moderen standsede midt i bevægelsen hen over bordet med faderens tallerken i hånden. Ibsen,
5 den nye lærer, hvad vil han? Hun så uroligt på Kristian. Opfører du dig ikke ordentligt?

Faderen sad og så lidt indadvendt ud. Det er nok ikke det, sagde han.

Moderen fortsatte: Sagde han da ikke, hvad han ville?

Nej, sagde Kristian, han sagde bare, at jeg skulle sige, at han nok kom forbi, når han var færdig med de små.

10 Moderen så stadig usikkert på ham. Har du lavet noget galt? spurgte hun igen.

Ikke det jeg ved af, sagde han. Faderen brummede. Det er nok ikke det, sagde han igen. Og til Kristian sagde han: Du må hellere fortsætte i roerne.

Kristian takkede for mad og forsvandt. Moderen stod stadig ved bordet med faderens tallerken i hånden. Hvad mon det dog kan være? sagde hun igen. Faderen sagde ingenting. Han rejste
15 sig og gik ind til sin middagssøvn.

Moderen ryddede af bordet og tørrede bordpladen af. Hun havde travlt nu. Var et smut inde i spisekammeret for at se, hvad der var af brød. Hun vaskede op. Middagssøvn blev det nok ikke til. Der skulle støves af i stuen, og en hel masse mere var der jo også at ordne.

Klokken var blevet hen ad halv fire, da Kristian så læreren komme gående henne på landevejen.
20 Selv var han helt oppe i den anden ende af marken, men faderen var næsten helt ude ved vejen, og Kristian kunne se, at faderen også havde set læreren og nu afpassede sit tempo, så han ville være ved enden af rækken lige inden for landevejsgrøften, når læreren nåede frem. Kristian kunne mærke, at han selv blev noget mere kluntet i sine bevægelser. Det måtte være en slags spænding. Læreren havde sagt: Jeg skal nok snakke med dine forældre. Han så ikke op, da faderen og læreren mødtes, men arbejdede videre, som om han ikke vidste af noget. Han nåede enden af rækken
25 op imod klitten, og da han skiftede til næste række, skottede¹ han ud imod vejen. Faderen og læreren stod og snakkede sammen.

¹ Skotte: kaste et hurtigt eller usikkert blik (til siden) på nogen eller noget.

Lidt efter så han, at de var gået. De var på vej hen over græsmarken imod huset, som derfra, hvor Kristian stod, så ud til næsten at være sammenvokset med de piletræer, der var plantet som
30 læ mod vesten. Det var ellers et langt lavt hus. En dag bygger vi nyt, havde faderen nu og da sagt, ny stald, nyt stuehus. Så blir det et trelænget sted, havde han sagt, og når vi så får lidt mere jord, er det, som det skal være.

Nu forsvandt faderen og læreren om det østre hjørne. Kristian stod og så efter dem. Han mærkede en let uro i kroppen. Så hakkede han videre. En uendelig tid, syntes han.

35 Det var moderen, der kom ud og kaldte på ham. Kristian, råbte hun, kom. Og Kristian kom. Han smed roejernet og hoppede hjemad skråt hen over rækkerne. Kom, råbte moderen igen, vi skal have kaffe.

Kaffen fik de inde i stuen, hvor der stadig i krogene var en svag lugt af vinterens kulde og fugt. Læreren sad i sofaen med hestehårsbetrækket. De andre på stolene. Der var dug på bordet, og
40 moderen havde taget et af de fine forklæder på.

Der var resten af en søsterkage fra pinsen, og der var en helt ny og rund lagkage med glasur, som moderen havde nået at lave, og der var småkager og hugget sukker, hvis læreren var af dem, der kunne lide en knaldtår². Kaffen fik de af de små kopper med blomster på.

Ja, værsgod, sagde moderen og bød kage rundt.

45 Der blev ikke talt så meget under kaffen. Faderen spurgte på et tidspunkt læreren, hvordan han befandt sig på egnen, og læreren sagde, at han befandt sig godt. Han sagde lidt mere om, hvordan det havde været at komme hertil, når man ellers var vant til det mere østlige. Og faderen og moderen sagde, at det jo måtte være noget helt andet.

Lagkagen var god. Havde slet ikke noget af det hængemte over sig, som søsterkagen havde
50 haft. Og moderen havde brugt af jordbærsyltetøjet til at lægge imellem.

De talte lidt om krigen³ og om de ting, der allerede var ved at være mangel på, og læreren talte om de stakkels sønderjyder, der nu måtte trække i tysk uniform. Godt vi er neutrale, sagde moderen.

Læreren så på Kristian. Får du bestilt noget, spurgte han, og får du også læst dine lektier?

55 Kristian rømmede sig og nikkede. Jo, det gjorde han. Og han mærkede spændingen i sig. Nu måtte det da komme.

Men der kom ikke noget. Ikke ud over at moderen omstændeligt prøvede at nærme sig det spørgsmål, om læreren da ikke gik og følte sig alene i den store lærerbolig, og hun nåede da så

² *Knaldtår*: en kop "tør" kaffe med en sukkerknald til, som man så sutter på og skyller ned med kaffen.

³ *Krigen*: Her er tale om Første Verdenskrig (1914-18).

langt i spørgsmålet, at hvis læreren havde været forlovet og gik og tænkte på at gifte sig, så ville han nok have sagt det.

Men han sagde ikke noget. Moderen sagde, næsten for sig selv, at han jo også var ung endnu.

Læreren havde slet ikke sagt noget om det endnu, kunne Kristian forstå. Faderen og moderen var tydeligt usikre, og man kunne mærke, at de sad og spekulerede på, hvad årsagen dog var til lærerens besøg.

Endelig sagde læreren: Ja, der var jo egentlig noget, jeg ville snakke med jer om. Men måske var det bedst ..., og han kastede et blik på Kristian, måske var det bedst, hvis ...

Kristian, sagde faderen, du kan vist godt gå tilbage til roerne. Kristian gik, lettet og ængstelig.

De sad og så efter ham. Det er en dygtig dreng, I har, sagde læreren. Moderen sagde: Han er en god dreng.

Det er jo ham, jeg kommer om, fortsatte læreren. Kristian er nok den dygtigste elev, jeg har haft, både her og der, hvor jeg kommer fra.

Faderen rømmede sig. Lidt stolt og lidt usikkert. Der blev en lille pause. Jeg kan ikke lære ham mere. Han er ude af alle regnebøgerne, endda nogle, som jeg har fra seminariet⁴, og som han slet ikke skal kunne. Jeg ved ikke mere, hvad jeg skal sætte ham til, når de andre har regning.

Faderen sad lidt. Så sagde han: Så er det jo godt, at det er hans sidste år. Og moderen sagde: Han er jo konfirmeret, og han skal ud og tjene hos Lars Peters.

Vi skal jo have bygget, så der kan blive noget mere til ham at overtage, når den tid kommer. Det er sådan noget, vi har tænkt på. Faderen så ud ad vinduet. Der er også et stykke kær, som jeg sikkert kan købe.

Moderen rejste sig og gik ud i køkkenet og kom ind igen med mere varm kaffe. Hun skænkede op, og i nogen tid hørte man kun teskeernes skramlen i kopperne.

Værsgod at tage en småkage mere, sagde moderen.

Der kunne jo også tænkes en anden fremtid for Kristian, sagde læreren forsigtigt.

Faderen og moderen så på ham, men sagde ingenting. Faderen rømmede sig.

Jeg mener, sagde læreren, at med de evner, den dreng har, er der så mange muligheder.

Han er en god dreng, sagde moderen, og han er vel ikke ringere begavet end så mange andre.

Han har gode kræfter, sagde faderen. Og han kan lide at arbejde. Han skal nok klare sig. Og han er vores eneste.

Læreren var langt væk i sine overvejelser. Han tog en småkage uden at blive budt og sad og brækkede den i småstykker inden han stump for stump puttede den i munden. Så kastede han sig ud i det.

⁴ *Seminariet*: lærerseminariet, dvs. læreruddannelsen.

Jeg kom for at sige jer, at jeg synes, I skulle lade ham komme på realskolen⁵.

Realskolen? Moderen så forskrækket ud. Jamen, der er jo ingen herfra, der sender deres børn på realskolen.

95 Læreren sagde stille: Der er heller ingen her, der har en så dygtig dreng, som I har.

Moderen fortsatte: Hvad vil folk ikke tænke, hvis vi sender vores dreng på realskolen?

Faderen brummede. Læreren sagde: Det er Kristian, det drejer sig om, ikke hvad folk siger.

Og han fortsatte henvendt til faderen: Jeg har talt med bestyreren og fortalt ham om Kristian. Der kunne nok blive tale om halv friplads, og han kunne sikkert også få lov at springe en klasse over.

100 Vi har altid kunnet betale for det, vi fik, sagde faderen, og vi kunne også betale for Kristian, hvis ... ja altså, hvis det kom dertil. Han så ærgerlig ud. Hvad skulle det gøre godt for med den realskole? spurgte han så. Hvad brug har Kristian for at gå mere i skole?

En flue, der var vågnet op af en forlænget vintersøvn, landede på dugen, og begyndte en kluntet vandring hen over bordet. Moderen viftede den væk.

105 Læreren sagde: Han ville kunne blive så meget. Der ville være så mange muligheder for ham med en realeksamen. Han kunne gå endnu videre. Han kunne blive lærer eller præst eller doktor eller endda professor. Han smilede, men da han så faderens pludselig helt tillukkede ansigtsudtryk, skyndte han sig at sige: Alvorlig talt. Med en realeksamen ville Kristian f.eks. kunne komme til jernbanen eller postvæsenet eller toldvæsenet. Det man kalder etaterne.

110 Skal man have realeksamen for at gå med post? spurgte moderen spydigt.

Læreren forklarede, at det ikke var postbud, han havde ment. Med en realeksamen ville Kristian kunne blive assistent og overassistent, måske. Måske ville han engang kunne blive postmester eller stationsforstander. Han ville i hvert fald kunne blive tjenestemand i fast stilling og med pension. Alt det ville en realeksamen åbne adgang til. Og Kristian har evnerne, lagde han til.

115 Han har også evnerne for landbrug, sagde faderen.

Kristian har usædvanlige evner for så meget andet også, sagde læreren.

Hm.

Tænk over det.

Hm.

120 Ingen havde rigtigt mere noget at sige. Moderen så på faderen. Faderen kiggede på uret.

Læreren sagde: Jeg tøver jer. I må undskylde, at jeg har taget så meget af jeres tid. Jeg var ikke klar over, at klokken var blevet så mange.

Faderen sagde undskyldende: Det er køerne. Vi skal have køerne ind nu.

Læreren rejste sig og takkede for kaffe. Han gav moderen hånden til farvel. Han fulgtes med
125 faderen udenfor.

⁵ *Realskole*: Fra og med 7. klasse blev elever dengang opdelt efter, om de skulle i lære eller læse videre. De, der tog 7.-9. årgang på realskolen frem for at fortsætte i folkeskolen, var derfor ofte mere bogligt stærke. Realeksamen var en forudsætning for adgang til mellemlange uddannelser som folkeskolelærer, sygeplejerske m.fl.

Læreren sagde: Lad mig gå med ud og hente køerne, og de gik nord ud til græsmarken, hvor de fire køer stod i deres tøj⁶. Faderen hev tøjrepælene op, rinkede rebene sammen og bandt køerne to og to efter hinanden. Læreren gik ved siden af, da han trak dem hjem, og stod og så på, hvordan køerne selv fandt på plads i deres båse, efterhånden som de blev løst. Læreren sagde: Jeg har
130 sinket jer sådan i dag. Lad mig nu hjælpe dig med at få malket. Og uden at vente på svar tog han jakken af og hængte den over halvdøren, tog en malkeskammel og en spand og gik op i den første bås. Han satte sig, vendte kasketten, så skyggen pegede bagud, og lagde panden mod koens side. Så hørte man lyden af de første tynde stråler mælk, der ramte bunden af spanden.

Faderen havde stået og set lidt forbavset ud. Havde været lige ved at sige noget, men havde
135 taget sig i det. Nu sad han og malkede i den anden bås.

Da de var færdige, gik de sammen udenfor. Du må hellere komme med ind og få din nadver, sagde faderen.

Læreren undslog sig, men faderen sagde: Du må hellere komme med. Vi skal jo også have snakket med Kristian.

140 Han råbte ind igennem bryggerset: Ibsen blir og spise, nu kalder jeg på knægten.

⁶ *Tøj*: reb eller jernkæde hvis ene ende er bundet fast til et husdyr, og hvis anden ende er fæstet til en tøjrepæl, der kan slås ned i jorden, så man kan fastholde dyret til et bestemt græsningssted.